

ТЪРЖЕСТВЕНО ЧЕСТВАНЕ, ПОСВЕТЕНО НА 140-ГОДИШНИНАТА ОТ РОЖДЕНИЕТО НА П. К. ЯВОРОВ

Александра Антонова
Институт за литература – БАН

На 11 и 12 януари 2018 г. се проведе тържествено честване на 140-годишнината от рождението на П. К. Яворов, организирано от Националния литературен музей и Института за литература при БАН. То бе открито в Големия салон на БАН с приветствени слова на г-н Атанас Капралов – директор на Националния литературен музей, и доц. Елка Трайкова – директор на Института за литература, а академичното слово на проф. Михаил Неделчев – „Яворовото преминаване през света“, обходи високия свод на поетовото културно присъствие. В поздравителния си адрес кметът на София Йорданка Фандъкова посочи високоотговорната дейност на двете институции по опазване на словесното богатство и литературната памет на България, подчерта консолидиращата им роля спрямо мислещата и пишеща общност. В обръщението си към организаторите и присъстващите акад. Ревалски се спря в акценти върху житейския и творческия път на поета, върху културния формат и етапните му приноси в българската литература.

След официалното откриване бяха връчени наградите от Националния ученически конкурс за есе „*Душата ми е пленница...*“. Лауреат на първа награда стана Николета Миндилова от Професионална гимназия по механоелектротехника – гр. Пирдоп, на втора – Лидия Лазарова от ЧПГТП, Добрич, а на трета – Цветелина Тетимова от НЕГ, Бургас. Специалната награда за участие спечели Лъчезар Вълчев от СМГ, София. Във фойето на Централната сграда на БАН бе открита изложбата „*Път, на който не съзирам края...*“, която в 18 постера показва важни моменти от живота на Яворов – участието му в кръга „Мисъл“, дейността му във Вътрешната македоно-одринска революционна организация, участието му като доброволец в Балканската война, отношенията му с Мина Тодорова, Дора Габе и съпругата му Лора Каравелова.

Честването на кръглата годишнина от рождението на поета бе отбелязано и с двудневна научна конференция под наслов „*Между денят и тмтата...*“, в която участие взеха изследователи от авторитетни научни и учебни звена у

нас като Националния литературен музей, Института за литература, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, НБУ, Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Югозападния университет „Неофит Рилски“, Русенския университет „Ангел Кънчев“, НАТФИЗ и др. Амбицията на организаторите бе да бъдат представени нови литературнокритически и литературноисторически прочити на Яворови лирически и драматургични творби, да бъде разгледана малко познатата му публицистична дейност, важното участие на поета в македонското освободително движение и Балканската война. Яворовата лирика бе изследвана тематично и езиково, през демонично-чувственото и философско-рефлексивното ѝ начало, през социалните и политическите ѝ съдържания, през структурата на стиха. Учените фокусираха вниманието си както върху знакови лирически книги („Безсъници“, „Подир сенките на облаците“) и отделни творби („Нощ“, „Евреи“ и др.), така и върху историята, рецепцията и съдбата на пиесите „В полите на Витоша“ и „Когато гръм удари, как ехото заглъхва“. В докладите бяха интерпретирани в нов документален контекст емблематичните жени образи – Дора Габе, Мина, Лора.

В акценти на изнесените доклади се превърнаха и отделни ярки личности в краткия житейския път на поета. Фигурата на Яворов бе интерпретирана през спомени за него от Александър Паскалев – един от основателите на модерното българско книгоиздаване и най-сигурен издател на поета (запознава ги антологията „Подир сенките на облаците“). Паскалев е пряк свидетел на трагичните събития от края на живота на поета, подкрепя го финансово и морално, автор е на физически и психически портрет на Яворов, както и на богати документални разкази за личните, културните и политическите му взаимоотношения – безценни мемоарни източници и днес. Сред откроените фигури бе и тази на македоноодринския деец Христо Матов, реставрирана в богат епистоларен масив и сложно преплетени исторически разкази, които очертаха важни епизоди от развитието на самото македонско освободително движение чрез личности като Тодор Александров, Тодор Лазаров, Данаил Крапчев, Христо Татарчев и др.

Яворов и театърът бе друг важен модул в работата на конференцията, който обедини анализи не само на драматургичните произведения на поета, но и на работата му като режисьор и театрал, административното му участие в живота на Народния театър, видно и в драматургически разбори из архива на писателя, които Владимир Василев публикува в „Златорог“. Театроведите представиха новооткрити факти за отношенията на Яворов с Немирович-Данченко, които ще бъдат по-подробно проучвани в бъдеще, отраженията на културния визионер в спомените на актрисата Адриана Будевска, работата на поета режисьор върху коректността, изразителността и музикалността на българския сценичен език, отношението му към превода на драматургичния

текст, участието му в театрални комисии и споделените от него интересни факти за финансовия живот на Народния театър. Не на последно място, бе разгледана и критическата рецепция на Яворовите пиеси, които Вл. Василев отнася към немската, скандинавската и руската драматическа школа.

Във важен финализиращ акцент на конференцията се превърна и разговорът върху Яворовите места на паметта: къщи музеи, паметници. Научната среща завърши с интригуващ разказ за драматичната история на софийския Яворов музей, удачно наречен „метафора на Яворовата житейска съдба“.

CELEBRATION DEDICATED TO THE 140TH ANNIVERSARY OF THE BIRTH OF PEYO YAVOROV

✉ **Dr. Alexandra Antonova, Assoc. Prof.**

Institute for Literature
Bulgarian Academy of Sciences
52, Shipchenski prohod Blvd. bl. 17, fl. 7 – 8
Sofia, Bulgaria
E-mail: alexandra.a.antonova@gmail.com